

I Palæstina er tab aldrig kun personlige, men altid indflettet i det palæstinensiske folks kollektive tab: tabet af landet, af deres hjem, af familiemedlemmer og af menneskelig værdighed og i disse kvinders tilfælde tab af hverdag og fremtidsdrømme. Der er ofte tale om meget unge kvinder, der fremover næsten udelukkende bliver reduceret til at være mødre. De palæstinensiske kvinder er oppe imod en brutal og livsomslyttende besættelse, et patriarkalsk familiemønster og et politisk blændværk.

Umiddelbart kunne man tro, at forfatteren ville have svært ved at komme ind på disse kvinder, fordi hun er udlænding og bruger tolk, men i realiteten er det faktisk en af hendes styrker, fordi hun netop ikke tilhører hverken kvindens ellers mandens familie eller andre i nærmiljøet og derfor ikke er en moralens vogter eller rygtespreder. Dertil skal også lægges, at Segal tydeligvis er en god og empatisk lytter, som ydermere ikke har nogen dagsorden. Hun skal i modsætning til de velvillige terapeuter, der så gerne vil hjælpe kvinderne videre, ikke andet end være til stede og lytte. Bogen tegner således ikke alene et billede af de palæstinensiske kvinder, hvoraf man kommer ganske tæt på flere, men også et billede af en antropolog, der ikke alene kan sin brede vifte af teorier, men som først og fremmest er en humanistisk og forstående medsøster, som flere af kvinderne beredvilligt deler deres tanker med.

No Place for Grief er gribende læsning og giver et meget bedre indblik i palæstinensernes virkelighed end nok så mange politiske analyser. Samtidig må den være et fund for unge antropologer, der ønsker at begive sig ind i grænselandet mellem antropologi og psykologi.

Birgitte Rahbek
Kultursociolog og konfliktrådspæglar

SUSANNE BREGNBÆK: *Fragile Elite. The Dilemmas of China's Top University Students*. Stanford: Stanford University Press 2016. 184 sider. ISBN 978-08-0479-778-8. Pris: 156 kr.

Omdrejningspunktet for monografien *Fragile Elite. The Dilemmas of China's Top University Students* er spændingsfelter – mellem selvopofrelse og selvrealisering, mellem separation og afhængighed, mellem børn og forældre, mellem stat og familie, mellem politiske idealer og social virkelighed, mellem kontinuitet og diskontinuitet. Med afsæt i et fænomenologisk perspektiv giver bogen et nuanceret indblik i de eksistentielle dilemmaer, som kinesiske studerende på eliteuniversiteter oplever i en tid præget af store samfundsmæssige forandringer i Kina. Karakteristisk for denne generation af unge kinesere er, at de som

produkter af etbarnspolitikken er vokset op med uddannelsesidealer, der på den ene side lovpriser kreativitet og innovation og på den anden holder fast i en pædagogisk praksis baseret på udenadslære. Forventningerne til de unge, højtuddannede kinesere er tårnhøje – de har ansvaret for at føre Kina sikkert ind i den globale vidensøkonomi, hvilket samtidig indebærer en udtalt konkurrence blandt jævnaldrende, der for mange har høje personlige omkostninger, blandt andet i form af selvmord.

Det „ødipale kompleks“ – og relateret hertil Batesons idé om double-bind – bruges som analytisk optik til at forstå komplekset mellem adskillelse og afhængighed. Som Bregnbæk også selv fremhæver, behandler bogen et universelt tema, der dog er særligt fremtrædende i en kinesisk sammenhæng, hvor stærke konfucianske idealer om sønners og døtres forpligtelser (*filial duties*) præger ikke bare relationen mellem børn og forældre, men også mellem stat og familie. Centralt her er, hvordan netop uddannelse medierer disse forhold. Vinklet fra forskellige perspektiver og gennem nærværende, dybdegående personschildringer er dette det gennemgående fokus for bogens seks kapitler, som det kommer til udtryk i de unges egne forestillinger om og veje til social mobilitet og selvrealisering; den måde, de erfarer og forestiller sig staten på og i forlængelse heraf håndterer forholdet mellem statslig patriarkalsk kontrol og egne behov for autonomi; deres engagement i kommunistpartiet og de muligheder for personlig udvikling og advancement, som dette åbner for; og i forhold til modsatrettede uddannelsesidealer om henholdsvis kritisk tænkning og udenadslære.

Med sit samtidige blik på dilemmafyldte børn-forældre-relationer og familie-stat-relationer formår Bregnbæk på overbevisende facon at binde de „små“ historier om unge menneskers drømme, forventninger og erfaringer – sommetider succesfulde, andre gange smertefulde – sammen med den store fortælling om et samfund under forandring. Dette er både bogens styrke og svaghed. Det er uden tvivl udtryk for et bevidst genrevalg, som gør teksten meget medrivende, flydende og informativ, men samtidig kan man som læser godt savne en mere systematisk diskussion af de strukturelle betingelser, som har produceret disse spændingsforhold.

Udgivet i en *Anthropology of Policy*-serie på Stanford University Press skriver bogen sig ind i et nyere felt af kritiske, antropologiske policystudier og er med sit subjektorienterede og eksistentielle perspektiv et kærkomment og vigtigt bidrag til at forstå levede og ofte meget komplekse oplevelser af konkrete politiske tiltag. Dette bidrag kunne dog have stået skarpere, hvis Bregnbæk havde placeret sit studie mere eksplicit i forhold til netop dette forskningsfelt.

Endvidere kalder bogen – og dens titel, *Fragile Elite* – på en analytisk problematisering af „eliten“ og knyttet hertil det implicite klassebegreb. Flere steder i

bogen refereres der til social mobilitet og specifikt til klasse i form af begreber som „uheldig klassestatus“ (*unfortunate class status*) (s. 23), „klasserejse“ (*class journey*) (s. 55) og „klassesolidaritet“ (*class solidarity*) (s. 71), ligesom visse informanter beskrives som havende en „mindre privilegeret“ (*less privileged*) baggrund (s. 108). Empirisk forbliver det uklart, hvem eliten i det kinesiske samfund er, og hvordan denne er historisk produceret i et samspil mellem økonomiske, politiske og muligvis religiøse positioner og privilegier, blandt andre. Ud over at en undersøgelse af dette ville have givet læseren en bedre forståelse af, hvem de unge, som faktisk formår at komme ind på et eliteuniversitet, er, kunne en problematisering af klassebegrebet have bidraget med et berigende komparativt perspektiv i den efterhånden omfangsrige antropologiske litteratur om klasse og klasseperformance i blandt andet Sydasien.

Trods ovenstående forbehold er der tale om en særdeles læseværdig og solid monografi, der takket være Bregnbæks mangeårige og alsidige erfaringer fra Kina, hendes tydelige tilstedeværelse i de unges liv og stærke teoretiske fundament leverer et vigtigt bidrag til den antropologiske litteratur, regionalt såvel som inden for uddannelses-, ungdoms- og policystudierne.

Karen Valentin
Lektor
DPU, Aarhus Universitet

DIL BACH: Overskudsfamilier. Om opdragelse, identitet og klasse blandt velstående familier i Nordsjælland. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag 2015. 190 sider. ISBN 978-87-7124-115-0. Pris: 199,95 kr. (pb).

En transdisciplinær boganmeldelse

Læseren af *Overskudsfamilier* modtager et sjældent indblik i, hvordan familier fra Danmarks økonomiske elite kultiverer deres højeste værdi, nemlig deres børn. Børneopdragelsen, viser Bach, handler dog lige så meget om familien som om de børn, der opdrages. Det at blive set som en familie, der mestrer opdragelsesopgaven og udviser bestemte former for overskud, handler i høj grad om social distinktion og er en måde, hvorpå en familie i andres øjne kategoriseres som „god“ eller „ordentlig“. Bach benytter overskud som et empirisk begreb. Det handler om at kunne hente tidligt fra daginstitutionen, at give sig tid til at stimulere sine børn, at give dem læring, oplevelser og ro på hjemmefronten, samtidig med at familien aktivt engagerer sig i fællesskaber med andre børnefamilier og i skolen og i daginstitutionen. Det kræver tid at kunne udvise en passende mængde overskud. I de 15 familier, hvor Bach i løbet af tre år har udført feltarbejde, er